

**Державний заклад «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Навчально-науковий інститут психології та суспільних наук

Кафедра теорії та методики практичної психології

І. В. МЕЛЬНИЧУК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І ВИКОНАННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ОК. 06 «ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ»

для здобувачів другого(магістерського) рівня

ОПП
Спеціальність

Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво
В4 Образотворче мистецтво та реставрація

Одеса - 2026

УДК 159.95

Рекомендовано до друку за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 15 від 25 червня 2026 р.)

Мельничук І.В. Методичні рекомендації до практичних занять і виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія творчості» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності : В4 Образотворче мистецтво та реставрація
Одеса, Університет Ушинського, 2026. 38с.

Рецензенти:

- Котляр Людмила Іванівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології Одеського національного морського університету
- Ситник Світлана Володимірівна, доктор психологічних наук, професор кафедри теорії та методики практичної психології Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

Методичні рекомендації розроблено для допомоги здобувачам вищої освіти другого (магістерського) рівня зі спеціальності В4 Образотворче мистецтво та реставрація.

Подано анотацію дисципліни, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни, перелік питань до заліку.

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни.....	с.4
Анотація навчальної дисципліни	с.5
Плани практичних занять та завдання самостійної роботи.....	с.7
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	с.28
Критерії оцінювання.....	с.28
Критерії оцінювання підсумкового контролю.....	с.33
Питання до заліків	с.35
Рекомендована література.....	с.36

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки Міждисциплінарна освітньо-професійна програма «Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво»	Статус дисципліни: Обов'язкова	
		Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 2	Спеціальності: В4 Образотворче мистецтво та реставрація (спеціалізація В4.01 Візуальні мистецтва), В3 Декоративне мистецтво та ремесла	Рік підготовки: 1-й	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – есе/доповідь		Семестр 1-й	
Загальна кількість годин - 90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	12 год.
	Практичні, семінарські		
	16 год.		
	Лабораторні		
	-		-
	Самостійна робота		
	62 год.		
Індивідуальні завдання:			
10 год.			
Вид контролю: залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 25% : 75%

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Психологія творчості»: сформувати у здобувачів систему спеціальних знань щодо уявлення основ спеціальних знань у галузі дослідження продуктів творчої діяльності; забезпечити сучасними психологічними методами ефективного використання творчої діяльності; усвідомлення психологічних засад системного значення продуктів творчої діяльності, сформувати практичні навички самостійного мислення у студентів, формування у них наукового світогляду, підготовка до майбутньої діяльності. Показати роль сучасних психологічних концепцій та теорії творчості, виходячи з доцільності використання їх у практичній навчально-науковій діяльності. Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Сформувати мотивацію щодо використання набутих знань у професійній діяльності.

Дозвіл на використання ШІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ШІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті

Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 05. Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі образотворчого та/або декоративного мистецтва.

ПРН 08. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 15. Планувати професійну діяльність у сфері образотворчого і декоративного мистецтва, реставрації відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- теоретичні підходи щодо психолого-педагогічних теорій образотворчого та/або декоративного мистецтва;
- основні методологічні підходи і методи психології творчості;
- особливості поведінкових реакцій людини; ;
- основні складові продуктів творчої діяльності;
- особливості онтогенезу психічного розвитку людини у дослідженні творчої діяльності ;
- особливості психології образотворчого і декоративного мистецтва .

уміти:

- проводити самостійні дослідження у області психології творчості ;
- оцінювати вплив різних чинників на творчу діяльність;
- застосовувати психолого-педагогічні чинники у забезпеченні професійного образотворчого і декоративного мистецтва .

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Психології творчості».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти

в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати **такі компетентності:**

Інтегральні компетентності:

ІК. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК. 01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК. 02. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК. 06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні компетентності:

СК 01. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.

СК 07. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія і теорія мистецтва та методологія сучасного мистецтвознавства», «Теорія та практика малюнку».

Плани лекційних та практичних занять

Змістовий модуль 1. Історія психології творчості та психологічні проблеми розвитку творчого потенціалу особистості

Тема 1. Психофізіологічні основи творчості

Лекційне заняття №1 - 1 година

План

Зміст поняття «творчість». Роль психічних процесів у творчості людини. Психофізіологічні механізми творчої діяльності. Теорія асиметрії півкуль головного мозку. Теорія стресу і творче натхнення. Несвідомі засоби обробки інформації. Структура творчого процесу.

Теоретичний блок. Поняття про творчість Психологія творчості – це розділ психології, що вивчає творчу діяльність, творення людиною нового,

оригінального в різних сферах діяльності, перш за все: в науці, техніці, мистецтві, а також у повсякденному житті, побуті; формування, розвиток і структуру творчого потенціалу людини. Творчість – це процес діяльності, в результаті якого створюються якісно нові об'єкти і духовні цінності та ін. Креативність – (англ. Create – створювати, creative – творчий, творчий) – це творчі здібності, які характеризуються готовністю до створення принципово нових ідей, що відхиляються від традиційних або прийнятих схем мислення, і що входять в структуру обдарованості як незалежний чинник, а також здатність вирішувати проблеми, що виникають всередині статичних систем. Креативна особистість інтуїтивно відчуває, що потрібно для створення нової ідеї, рішення складного завдання: додати одну деталь або перевернути все догори ногами, придумати принципово нове або розібрати і скласти по-іншому щось вже звичне, діяти назустріч поширеним стереотипам або просто знайти спосіб поглянути на статичні системи динамічно.

Практичне заняття №1 - 1 година

Семінар: «Основні відомості про методологію наукових досліджень»

Питання для обговорення:

1. Які прояви архетипів у художній творчості?
2. Роль несвідомого у творчому процесі?
3. Сутність і функції символу?
4. Символіка рослин в образотворчому мистецтві?
5. Символіка тварин в образотворчому мистецтві?

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти характеристику теорії асиметрії півкуль головного мозку та теорії стресу і творче натхнення.
2. Робота в малих групах. Кожна група – прихильник архетипів у художній творчості. Потрібно привести якомога більше прикладів.
3. Виберіть теорію, яка вам близька. Поміркуйте, як можна втілити її принципи на відомому вам сутність символу.

Рекомендована література:

1. Категорії та поняття психології мистецтва. Словник-довідник професійного тезауруса майбутнього актора .Наук. редакція: Г. В. Локарева, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя. 2020. 300 с.
2. Творча діяльність в ускладнених умовах : наук.-метод. посіб. В. О. Моляко [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Моляко ; АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ. 2007. 308 с.
3. Кардашов В. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри. 3-тє вид., доп. Мелітополь. 2011. 287 с.
4. Савчин М. В. Духовний потенціал людини: монографія. Вид. 2-ге, пер., доп. Івано-Франківськ. 2010. 508 с.

Тема 2. Типологія творчості та психологічні основи творчості

Лекційне заняття №2 - 1 година

План

Творчість як основа буття людини. Зміст та характеристика творчості. Механізм творчості. Психофізіологія творчості. Статевий диморфізм у контексті проблеми творчості. Типологія творчості.

Теоретичний блок. Сучасна психологія творчості – це галузь психологічних досліджень, яка вивчає процес наукових відкриттів, винаходів, створення предметів мистецтва, творчу діяльність людей в науці (психологія науки), літературі, музиці, образотворчому та сценічному мистецтві (психологія мистецтва), у винахідництві та раціоналізаторстві (евріологія).

Творчість як сукупність рефлексів (В.М.Бехтерев) Володимир Михайлович Бехтерев трактує творчість з позицій рефлексології (психологічна концепція, що розглядає індивідуальну і групову психіку як сукупність співставлених рефлексів). Творча ситуація, за Бехтеревим, це подразник. Творчість –

реакція на нього, яка містить певну сукупність рефлексів. Подразник збуджує рефлекс зосередження, той викликає мімічно-соматичний рефлекс. Як результат з3 підвищується тонус організму, збуджується діяльність мозку. В мозку утворюється домінанта, яка притягує до себе збудження від інших зон. Навколо домінанти концентрується увесь необхідний для розв'язання проблеми матеріал минулого досвіду. Він проходить відбір, аналіз, синтез. Одночасно процеси, які не мають відношення до подразника, гальмуються. Для успішної творчості необхідні відповідна обдарованість та виховання

Практичне заняття №2 – 1 година

Дискусія «Типологія творчості та психологічні основи творчості»

Питання для обговорення:

1. Як темперамент впливає на успішність професійної діяльності?
2. Які психологічні особливості можуть виявлятися у творчій роботі чоловіків і жінок?
3. Як вікові кризи впливають на креативну продуктивність праці особистості?

Завдання для самостійної роботи

1. Запишіть на аркуші символіку тварин в образотворчому мистецтві. У групі обговоріть ці якості символіки і складіть загальний перелік якостей, з якими погодилася група. Проранжуйте перелік за рівнем значущості якостей (від 1 до 20).
2. Проаналізуйте власні психологічні особливості, подумайте як можуть виявлятися у роботі чоловіків і жінок. Обговоріть отримані результати в групі.

Рекомендована література:

1. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів. 2016. 156 с.
2. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький. 2010. 184 с.
3. Черножук Ю.Г. Психологія творчості. Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ. Одеса. 2010. 182 с.

Тема 3. . Питання про творчість в онтогенезі

Лекційне заняття №3 - 1 година

План

Історія формування питання психології творчості на зламі тисячоліть. Творчість як предмет психологічний досліджень. До проблеми філогенезу психології творчості у вітчизняній психологічній думці. Зарубіжні теорії творчості.

Теоретичний блок. Перші спроби теоретичного вивчення творчості було зроблено філософами. Проблеми творчості в різні часи досліджували Августин, Ф.Аквінський, Ф.Бекон, А.Бергсон, Т.Гоббс, Р.Декарт, В.Дільтей, І.Кант, Ксенофан, В.Лейбніц, Дж.Локк, М.Лосський, Х.Ортега-іГасет, Платон, Г.Сковорода, Сократ, В.Соловйов, Б.Спіноза, Ф.Шеллінг, А.Шопенгауер та ін.

Психологія творчості, як і психологія загалом, зароджується в річищі філософії, велика кількість продуктивних ідей, висунутих філософами, пізніше у свій спосіб розробляється психологами. Наприклад, до них належить вельми популярна у XIX столітті проблема геніальності, як вищої форми людської життєдіяльності, висунута Ф.Шеллінгом. На відміну від філософії, яка вивчає питання про сутність творчості, психологія концентрує увагу передусім на вивченні її психологічних умов, мотивів і механізмів. У XIX столітті психологами започатковуються, а у XX продовжуються дослідження художньої творчості (проблеми творчої уяви, інтуїтивного мислення (інтуїції), творчого екстазу, натхнення, особливостей несвідомого у творчості, творчості дітей, винахідників), вивчаються проблеми впливу на творчу особистість спадкових чинників, чинників статі тощо. Гідний внесок у розвиток психології творчості зроблено українськими дослідниками В.І.Вернадським, Ю.З.Гільбухом, Г.С.Костюком, О.П.Потебнею, В.А.Роменцем, В.О.Моляко, І.Я.Франко та ін. У XX столітті під впливом науковотехнічної революції також активно розвиваються дослідження у царині психології науки. Об'єктами дослідження стають проблеми науково-природничої та технічної творчості, творчої організації наукової та

виробничої діяльності, психологічного стимулювання наукової творчості тощо

Практичне заняття №3 - 1 година

Тренінг «Питання про творчість в онтогенезі»

Питання для обговорення:

1. Як проявляється художня творчість у дитячому віці. Мистецтво сприймання художніх творів?
2. Які прояви мови живописних творів?

Завдання для самостійної роботи

1. Скласти таблицю «аналіз понять, операціоналізація, класифікація категорій, генерація ідей (робота в малих групах)».
2. Навести приклад - «Генерація нових ідей у науковому психологічному дослідженні».

Рекомендована література:

1. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навч. посіб. Ніжин: Аспект Поліграф. 2006. 104 с.
2. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів. 2016. 156 с.
3. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький. 2010. 184 с.

Тема 4. Структура креативності **Лекційне заняття № 4 - 1 година**

План

Креативність як особистісна риса та здатність до творчості. Креативна особистість. Креативне середовище. Креативний процес. Стадії творчого процесу. Творча уява. Фантазія в структурі творчого процесу. Мислення та творчість. Поняття інтуїції. Інтуїтивне мислення. Креативний продукт.

Теоретичний блок.

Креативна особистість інтуїтивно відчуває, що потрібно для створення нової ідеї, рішення складного завдання: додати одну деталь або перевернути все

догори ногами, придумати принципово нове або розібрати і скласти по-іншому щось вже звичне, діяти 8 усупереч поширеним стереотипам або просто знайти спосіб поглянути на статичні системи динамічно.

Прояви креативності в повсякденному житті

Реклама. Креатив не тільки робить рекламне послання унікальним і незабутнім, але і сприяє економії коштів.

Рішення управлінських завдань.

Уміння знайти незвичайний хід, незвичайну мотивацію, інноваційне рішення - все це сприяє найкращому веденню бізнесу.

Сучасне мистецтво. Багато хто вважає, що в мистецтві все давно сказано, все теми вичерпані.

Новаторські ідеї і твори, неординарне креативне бачення світу дозволяє сучасним авторам по-новому розкрити навіть самі вивчені теми.

Креативність допомагає вирішувати існуючі проблеми, адже саме хороша ідея здатна допомогти знайти вихід з тупикової ситуації. Креативне мислення підштовхує особистість знаходити самі незвичайні шляхи розвитку. Креативність робить життя нескінченно різноманітним. Креативність дозволяє реалізувати творчий задум. Креативність допомагає знайти шляхи для самореалізації.

Практичне заняття №4 - 2 години

Семинар «Структура креативності»

Питання для обговорення:

1. Які особливості кольору у первісних народів. Чорний, білий і червоний як символ-архетип?

2. Як слід розрізняти символики кольору в античні і середньовічні часи.

Дослідження кольорової символіки первісних народів У. Тернера?

Завдання для самостійної роботи

1. Опишіть очікувані результати роботи

2. Дослідження кольорової символіки первісних народів . Результати доповісти на практичному занятті.

Рекомендована література:

1. Мельничук І. В. Арт-терапія як засіб корекції негативного психоемоційного стану у дітей дошкільного віку. Фахове видання . Габітус. Одеса. 2022. С. 67-72.
2. Моляко В.А. Психологія творчості - нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини. Практична психологія та соціальна робота. 2004. №8. С. 1-5.

Тема 5. Творча особистість як суб'єкт творчої діяльності

Лекційне заняття № 5- 1 година

План

Теоретичний блок. За наявності мети творчість набуває форму творчої діяльності, спрямованої на розв'язання певної творчої задачі (задачі, що не має готового вирішення).

Параметрами цієї діяльності (за В.О.Моляко) є суб'єкт (особистість), продукт творчості та умови, в яких вона здійснюється. Творча діяльність передбачає наявність креативності (загальної здібності до творчості), мотивації самоактуалізації (намагання максимально розкрити та розширити власні можливості), а також знань та навичок у певній професійній сфері або сферах (науково-виробничий, художній, політичній, спортивній, педагогічній тощо). Людина, яка постійно виявляє бажання самостійно відшукувати нову інформацію, висувати нові ідеї, освоювати нові сфери діяльності може вважатися творчою особистістю (креативом). Вона прагне до творчості навіть тоді, коли остання не викликана безпосередніми вимогами ситуації. Якщо творчій особистості притаманні майстерність (високий рівень опанування певної професії) і талант (індивідуальноспецифічне поєднання високорозвинених здібностей, яке забезпечує видатні результати в

одному або кількох видах діяльності), вона може знаходити принципово нові варіанти вирішення проблем, створювати оригінальні предмети, народжувати унікальні ідеї.

Однак, непоодинокі випадки, коли схильність до творчості (нахил до творчої діяльності) не підкріплюється ані талантом, ані майстерністю. Наприклад, у письменництві можна спостерігати явище графоманії (хворобливий потяг до безплідних занять літературою). Подібне зустрічається і в інших галузях людської діяльності.

Практичне заняття №5 - 2 години

Дискусія «Творча особистість як суб'єкт творчої діяльності»

Питання для обговорення:

1. Який вплив на діяльність надають вчення про колір в 20 ст. «Мова фарб» В. Кандинського.
2. Як слід розрізнити розвиток кольору в часи Ренесансу. Кольоровий символізм епохи Просвітництва.
3. Як слід розрізнити екласичний підхід в емпіричних дослідження мистецтва ?

Завдання для самостійної роботи

1. Розробіть психологічні рекомендації, спрямовані на створення і посилення позитивних емоцій на діяльність, розкрийте це вчення про колір в 20 ст. «Мова фарб» В. Кандинського.
2. Результати доповіді на практичному занятті

Рекомендована література:

1. Творча діяльність в ускладнених умовах : наук.-метод. посіб. В. О. Моляко [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Моляко ; АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ. 2007. 308 с.
2. Кардашов В. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри. 3-тє вид., доп. Мелітополь. 2011. 287 с.
3. Савчин М. В. Духовний потенціал людини: монографія. Вид. 2-ге, пер., доп. Івано-Франківськ. 2010. 508 с.

Змістовий модуль 2. Творча діяльність особистості та структура й механізми творчості в контексті психічних явищ

Тема 6. Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу

Лекційне заняття № 6- 1 година

План

Переддії немовлят та предметні дії у ранньому дитинстві як творчість. Ігрова діяльність як умова дитячої творчості. Дитячий малюнок як творчість. Елементи зображення. Образ та його значення. Малюнки хлопчиків та дівчаток. Вчинок і творчість підлітка. Інтерес до пригодництва і фантастики. Технічне моделювання. Гра у підлітковому віці. Творчість в юнацькому віці. Удавано-оригінальні образи. Максималістичні образи. Сутність та специфіка педагогічної творчості. Рівні педагогічної творчості. Їх характеристика. Психолого-педагогічні умови стимуляції творчої діяльності у педагогічному колективі.

Теоретичний блок. Темпи подальшого нарощування інтелекту, зазначав М.М.Амосов, визначаються його вихідним рівнем до початку навчання у школі. Якщо він низький зусилля вчителів будуть «недостатньо ефективними». На цьому підґрунті базується ідея прискореного розвитку дітей і, зокрема, стимулювання їхньої креативності.

В останні роки ця ідея набула неабиякої популярності в Україні та інших країнах. Однак, практика її реалізацій показує, що означений процес може не тільки приносити користь, але й бути вельми шкідливим, загрожувати психічному здоров'ю дітей.

1. Успадковане і набуте у творчих здібностях

Питання про те чи переходять творчі здібності у спадок, чи розвиваються упродовж життя є одним з найактуальнішим у психології творчості. В психологічній літературі (за В.М.Дружиніним) існує три підходи до вирішення цієї проблеми.

2. Поняття про механізм розвитку творчих здібностей

В.М.Дружинін вважає, що механізм розвитку творчих здібностей (креативності) має наступний вигляд. На ґрунті загальної обдарованості під впливом мікросередовища та наслідування формується система мотивів та певних властивостей особистості (нонконформізм, незалежність, мотивація самоактуалізації тощо). У подальшому загальна обдарованість перетворюється на «актуальну» креативність.

У процесі опанування обраного виду діяльності креатив долає три послідовні етапи розвитку наслідувальної активності: 1) наслідуваннякопіювання; 2) творче наслідування; 3) наслідувальна творчість і лише найталановитіші креативи досягають вищого етапу, де «починається невідоме». Більшість людей віддають перевагу скоріше наслідуванню існуючих зразків у житті та професійній діяльності, ніж створенню чогось принципово нового.

Практичне заняття №6 - 2 години

Семинар «Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу»

Питання для обговорення:

1. Схарактеризуйте вплив кольору на центральну нервову систему і психічну діяльність?
2. Розкрийте теоретичні концепції фантазії. Механізми образотворчого мистецтва у психоаналітичній психології.

Завдання для самостійної роботи

1. Схарактеризуйте вплив кольору на центральну нервову систему і психічну діяльність
 2. Схарактеризуйте механізми образотворчого мистецтва у психоаналітичній психології
- Результати доповіді на практичному занятті

Рекомендована література:

1. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навч. посіб. Ніжин: Аспект Поліграф. 2006. 104 с.
2. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів. 2016. 156 с.
3. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький. 2010. 184 с.

Тема 7. Соціальні механізми творчості, структура і природа творчих здібностей.

Творчість як діяльнісний спосіб життя людини. Мотиви творчої діяльності людини. Творчість в контексті соціокультурного простору. Стереотипи і їх вплив на творчий процес. Поняття про здібності. Творчі здібності. Основні підходи до проблеми творчих здібностей. Психологія обдарованості. Талант та геніальність. Методи активізації творчого мислення.

Лекційне заняття №7 - 1 година

План

Творчість як діяльнісний спосіб життя людини. Мотиви творчої діяльності людини. Творчість в контексті соціокультурного простору. Стереотипи і їх вплив на творчий процес. Поняття про здібності. Творчі здібності. Основні підходи до проблеми творчих здібностей. Психологія обдарованості. Талант та геніальність. Методи активізації творчого мислення.

Теоретичний блок. В.О.Моляко пропонує варіант загальної структури творчого потенціалу.

Його складові це: 1) задатки, нахили, що виявляються в підвищеній чутливості, певній вибірковості, наданні переваг чомусь перед чимось іншим, загальною динамічністю психічних процесів; 2) інтереси, їх спрямованість, частота й систематичність проявів, домінування пізнавальних інтересів; 3) допитливість, потяг до створення нового, нахили до пошуку й розв'язання проблем; 4) швидкість у засвоєнні нової інформації, створення асоціативних масивів; 5) нахили до постійних порівнянь, зіставлень, вироблення еталонів для наступних порівнянь, відбору; 6) прояви загального інтелекту – «схоплюваність» розуміння, швидкість оцінювання та вибору шляхів розв'язку, адекватність дій; 7) емоційна зафарбованість окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання, вибір, надання переваг; 8) наполегливість, цілеспрямованість, рішучість, працелюбність, систематичність у роботі, сміливе прийняття рішень; 9) творча спрямованість на пошуки аналогій, комбінування, реконструювання, нахили до зміни варіантів, економність у рішеннях, використання часу, засобів тощо; 10) інтуїтивізм – здібність до прояву неусвідомлюваних швидких (часом – миттєвих) оцінок, прогнозів, рішень; 11) порівняно швидке й якісне оволодіння вміннями, навичками, прийомами, технікою праці, майстерністю виконання відповідних дій; 12) здібності до реалізації власних стратегій і тактик при розв'язанні різних проблем, завдань, пошуках виходу зі складних, нестандартних, екстремальних ситуацій

Практичне заняття №7 - 1 година

Дискусія «Соціальні механізми творчості, структура і природа творчих здібностей»

Питання для обговорення:

1. Розкрийте талант і геніальність: їх характеристика та умови реалізації.
2. Які критерії мови образотворчого мистецтва та його основні виражальні засоби?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте талант і геніальність: їх характеристика та умови реалізації.
2. Порівняйте отримані результати з вашим сприйняттям себе і з результатами попередньої справи. Обговоріть отримані результати в групі.

Рекомендована література:

1. Кардашов В. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри. 3-тє вид., доп. Мелітополь. 2011. 287 с.
2. Савчин М. В. Духовний потенціал людини: монографія. Вид. 2-ге, пер., доп. Івано-Франківськ. 2010. 508 с.

Тема 8. Релігійна творчість. Філософська творчість. Наукова творчість.

Лекційне заняття №8 - 1 година

План

Технічна творчість. Педагогічна творчість. Творчість у мистецтві. Літературна творчість. Музична творчість. Психологія образотворчого мистецтва. Артистична творчість. Мистецтво як терапія.

Теоретичний блок. Поняття про механізм розвитку творчих здібностей

В.М.Дружинін вважає, що механізм розвитку творчих здібностей (креативності) має наступний вигляд. На ґрунті загальної обдарованості під впливом мікросередовища та наслідування формується система мотивів та певних властивостей особистості (нонконформізм, незалежність, мотивація самоактуалізації тощо). У подальшому загальна обдарованість перетворюється на «актуальну» креативність. У процесі опанування обраного виду діяльності креатив долає три послідовні етапи розвитку наслідувальної активності.

Серед чинників, що заважають розвитку креативності, Г.Ліндсей, К.Халл і Р.Томпсон називають: 1. Схильність до конформізму, яка проявляє себе у намаганні бути подібним на інших, не відрізнятися від них у своїх судженнях

та вчинках. 2. Боязнь бути «білою гавою» серед людей, виглядати дурним або смішним у власних судженнях. 3. Боязнь виглядати занадто екстравагантним і навіть агресивним у неприйнятті та критиці думок інших людей. 4. Боязнь відплати з боку іншої людини, позиція якої піддається критиці. 5. Завищена оцінка значущості власних ідей. 6. Підвищена тривожність, невпевненість у собі, боязнь висловлювати власну думку. 7. Надвисокий розвиток критичного мислення, що заважає розвитку творчого мислення.

Практичне заняття №8 – 1 година

Дискусія «Типологія творчості та психологічні основи творчості»

Питання для обговорення:

1. Як темперамент впливає на успішність професійної діяльності?
2. Які психологічні особливості можуть виявлятися у творчій роботі чоловіків і жінок?
3. Як вікові кризи впливають на креативну продуктивність праці особистості?

Завдання для самостійної роботи

1. Запишіть на аркуші символіку тварин в образотворчому мистецтві. У групі обговоріть ці якості символіки і складіть загальний перелік якостей, з якими погодилася група. Проранжуйте перелік за рівнем значущості якостей (від 1 до 20).
2. Проаналізуйте власні психологічні особливості, подумайте як можуть виявлятися у роботі чоловіків і жінок. Обговоріть отримані результати в групі.

Рекомендована література:

1. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів. 2016. 156 с.
2. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький. 2010. 184 с.
3. Черножук Ю.Г. Психологія творчості. Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ. Одеса. 2010. 182 с.

Тема 9. Методи дослідження творчої діяльності

Лекційне заняття № 9- 1 година

План

Групи методів психології творчості: методи отримання вихідних даних; методи реєстрації та попередньої обробки. Методи отримання вихідних даних: - методи традиційної психології, що спирають на безпосередній досвід. - нетрадиційні, призначені для вивчення безпосередньо не відображуваних явищ. Самоспостереження вчених, митців за процесом власної творчості; вивчення їх біографії (біографічний метод); анкетування; бесіда; інтерв'ю. Згадані методи психології творчості. "Методи творчої" та "методично побудованої бесіди"[П.М. Якобсон]. Метод аналізу матеріалів преси, що містять бесіди з видатними артистами. Метод створення ситуацій розв'язання нових для суб'єкта задач. Використання тестів при дослідженні творчих здібностей та діяльності. Нетрадиційні методи, що спрямовані на об'єктивну фіксацію неусвідомлених ланок мислення. Метод моделювання ситуації творчої задачі.

Теоретичний блок. Методи психологічного дослідження творчості

Творчість вважається одним з найскладніших психологічних явищ з огляду на можливості її вивчення. Творчий процес не підлягає регламентації, він спонтанно виникає та припиняється, його перебіг не можна повністю контролювати, оцінки результатів – вкрай суб'єктивні тощо. Проте, дослідники розробили низку ефективних методів психологічного дослідження творчості. Найбільш поширеними серед них є наступні. А) Самозвіти творців. Цей метод спрямований на аналіз звітів вчених, письменників, винахідників та інших людей, які мають суттєві досягнення у творчій діяльності, зокрема щодо перебігу, мотивів та психологічних проблем, пов'язаних з творчістю. Наприклад, звіти М.Складовської-Кюрі про те, як було відкрито новий хімічний елемент радій, допомогли психологам краще зрозуміти деякі особливості творчої праці вчених. Б) Біографічний метод. Цей метод передбачає вивчення автобіографій, архівних документів, свідочств сучасників стосовно творців, що допомагає краще зрозуміти психологічні аспекти їхньої творчості. За В.О.Моляко, цей метод дозволяє прослідкувати за багатьма проявами творчого потенціалу людини протягом більш чи менш тривалого часу. Завдяки дослідженню біографій видатних митців, вчених та винахідників, зокрема, можна прослідкувати, як змінювалася з віком

продуктивність їхньої творчості, встановити вікові проміжки, коли вона була найвищою. В) Моделюючий експеримент. Під час моделюючого експерименту штучно створюється «ситуація творчості». Вона може являти собою варіант цікавої, невимушеної гри (імітаційна, наслідувальна активність, яка дозволяє розширити та збагатити власний досвід), де досліджуваний «перевтілюється» в іншу людину, починає поводитися як творча особистість і в такий спосіб реалізує досі нереалізовані здібності, потреби, нестандартні схеми поведінки. Наприклад, учасники експерименту грають ролі видатних музикантів В.Івасюк, В.Косма, Е.Л.Вебера та ін. Вони мусять створити пісню або композицію у стилі свого «героя». Г) Метод «креативного поля» (Д.Б.Богоявленська).

Практичне заняття №9 - 1 година

Семінар «Релігійна творчість. Філософська творчість. Наукова творчість»

Питання для обговорення:

1. Які бувають види психології образотворчого мистецтва.?
 3. Що таке літературна творчість?
 4. Що таке мистецтво як терапія
- Психологія образотворчого мистецтва.

Завдання для самостійної роботи

- 1.Завдання .Визначте мистецтво як терапію
- 2.Робота в мікрогрупах. Кожна група вибирає вид діяльності та одну з моделей літературної творчості
3. Розробіть систему власної терапії психології образотворчого мистецтва.

Рекомендована література:

1. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навч. посіб. Ніжин: Аспект Поліграф. 2006. 104 с.
2. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів. 2016. 156 с.
3. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький. 2010. 184 с.

Тема 10. Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові

Лекційне заняття № 10- 1 година

План

Цілі стимулювання творчої активності. Психологічні особливості мотиваційних процесів як психічних явищ. Поняття стимулювання як засобу впливу на людську поведінку. Явище стимулу, різновиди та особливості стимулів. Механізм використання стимулів. Відмінності стимулювання і мотивації.

Особливості діяльності пов'язаної з розробкою та впровадженням інновацій. Психологічні риси особистості що залучена до творчої та інноваційної діяльності. Специфічні риси стимулювання інноваційної діяльності. Особливості структури потреб особистості в контексті інноваційної діяльності.

Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові.

Теоретичний блок. Для стимуляції самовиховання використовують самопереконавання та самонаказ — свідомий і несвідомий; у процесі самовиховання в разі потреби доцільно застосовувати самозаохочення чи самопокарання як засоби стимулювання бажаних або гальмування небажаних тенденцій розвитку особистості.

Методи активізації та реалізації творчого досвіду.

Алгоритм розв'язування винахідницьких задач (АРВЗ) Г.С. Альтшуллера існує у формі кількох модифікацій. Згідно з ним треба завчасно оволодіти певною послідовністю розумових дій, які сприяють відшукуванню нового технічного рішення:

1) аналіз задачі; 2) аналіз моделі задачі; 3) визначення ідеального кінцевого результату та фізичної суперечності; 4) мобілізація та використання речовинних і польових ресурсів; 5) застосування інформаційного фонду рішень; 6) змінення та заміна завдання; 7) аналіз засобу усунення фізичної суперечності; 8) використання отриманого результату; 9) аналіз ходу розв'язання задачі. Таким чином, названі методи діагностики творчих здібностей недосконалі, тому з'являються все нові й нові тести для виявлення розумових здібностей і творчої обдарованості.

Практичне заняття №10 - 2 години

Тренінг «Методи дослідження творчої діяльності»

Питання для обговорення:

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком.
Доведіть, що специфічні риси стимулювання інноваційної діяльності є особливі.

Завдання для самостійної роботи

1. Сформулюйте власне визначення стимулювання інноваційної діяльності
2. Розробіть рекомендації щодо роботи із специфічними рисами стимулювання інноваційної діяльності

Рекомендована література:

1. Мельничук І. В. Арт-терапія як засіб корекції негативного психоемоційного стану у дітей дошкільного віку. Фахове видання. Габітус. Одеса. 2022. С. 67-72.
2. Моляко В. А. Психологія творчості - нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини. Практична психологія та соціальна робота. 2004. №8. С. 1-5.

Тема 11. Найпоширеніші техніки зображувальної терапії в психолого педагогічному супроводі школярів в інклюзивному середовищі

Лекційне заняття № 11- 1 година

План

Техніки малювання (вільне, комунікативне, правопівкульне, спільне, за задумом, експресивне та ін.) та матеріали (олівці, фарби, віск, крупи, пластилін тощо); ліплення (предметне, сюжетне, декоративне, скульптурне тощо) та матеріали (глина, пластилін, солоне тісто, холодний фарфор); аплікація (об'ємна, плоска, рвана та ін.) та матеріали (папір, тканина, шкіра, рослинний матеріал тощо).

Теоретичний блок. Після вступу до школи розвиток креативності уповільнюється, спостерігається її спад, вона переходить у латентний стан. Натомість у цей період починає швидко розвиватися ліва («логічна») півкуля мозку, вербальна пам'ять та інші складові інтелекту, зменшується роль несвідомого у поведінці, зростає критичність до себе, розсудливість. Діти загалом активно наслідують найбільш значущих для них дорослих (вчителів), за їхньою вказівкою вчаться осуджувати

відхилення від нормативу («неможна!») і доволі охоче – особливо це стосується дівчат – сприймають «запропоновані» стереотипи поведінки. Розвиток креативності дітей під час навчання у школі здійснюється передусім за рахунок використання низки проблемнопошукових методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів. До них (за І.П.Анєнковою, М.А.Байдан та О.А.Горчакової) належать:

- метод проблемного - частково-пошуковий (евристичний) метод ; - дослідницький метод . У такий спосіб учні отримують досвід пошуково-творчої діяльності (вирішення завдань як інтелектуального, так і практичного характеру, що передбачає певні процесуальні риси творчої особистості). Дослідники розробили цілу низку технологій, які ефективно сприяють розвитку творчих здібностей. Однією з них є так зване ситуаційне навчання, коли учні, попередньо вивчивши інформаційний пакет навчального матеріалу («кейс»), ведуть колективний пошук нових ідей.

Креативність у шкільні роки можна розвивати також за допомогою позакласної та позашкільної роботи з учнями. У цьому сенсі, найбільш популярні предметні гуртки, музичні, танцювальні колективи, шкільні театри і студії, творчі групи, команди КВК, Мала академія наук (МАН) тощо.

Практичне заняття №11 - 2 години

Вирішення практичних завдань «Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові»

Питання для обговорення:

Вправа на використання методів традиційної психології, що спирають на безпосередній досвід. - нетрадиційні, призначені для вивчення безпосередньо не відображуваних явищ.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначити методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові

2. Індив. обговорення методів традиційної психології, що спирають на безпосередній досвід. - нетрадиційні, призначені для вивчення безпосередньо не відображуваних явищ.

Рекомендована література:

1.Творча діяльність в ускладнених умовах : наук.-метод. посіб. В. О. Моляко [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Моляко ; АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ. 2007. 308 с.

2..Кардашов В. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри. 3-тє вид., доп. Мелітополь. 2011. 287 с.

3. Савчин М. В. Духовний потенціал людини: монографія. Вид. 2-ге, пер., доп. Івано-Франківськ. 2010. 508 с.

Тема 12. Творчість як засіб психологічної допомоги дітям

Лекційне заняття № 12- 1 година

План

Технологія психолого-педагогічного супроводу засобами креатотерапії як метод корекції функціонально-рухових, психічних і соціальних відхилень дітей з порушеннями в розвитку. Види креатотерапії (арт-терапія, казкотерапія, естетотерапія, терапія науковою творчістю, ігротерапія, кулінаротерапія, природотерапія та ін.). Використання технології креатотерапії в навчально-виховному та корекційно-розвивальному процесі інклюзивної школи (урочна і позаурочна робота) з метою досягнення позитивних змін в інтелектуальному, соціальному, емоційному й особистісному розвитку дитини.

Теоретичний блок. Дослідження продуктів діяльності передбачає аналіз літературних, музичних творів, творів живопису, наукових праць, листів, мемуарів тощо з метою отримання психологічних відомостей стосовно авторів. Наприклад, аналіз змісту пісенних текстів К.Кобейна свідчить про його суїцидальні нахили (бажання піти із життя). Власну життєву програму він визначив у рядку: «Краще згоріти ніж усохнути». Для дослідження творчості використовується також низка інших методів. Це самоспостереження творців та спостереження за ними, інтерв'ю з творчими особистостями, їх анкетування, метод експертної оцінки творчих здібностей особистості, констатуючий експеримент з метою визначення рівня креативності та ін.

Виготський досліджує художні твори, вирішуючи у такий спосіб дві взаємопов'язані задачі: 1) здійснити «об'єктивний» аналіз літературних текстів; 2) здійснити аналіз емоцій, які виникають у людей, в процесі їхнього

сприймання. Він розробляє проблеми психології читача та психологічного впливу мистецтва. Основною одиницею психології мистецтва Виготський вважає естетичну реакцію, яка створюється «особливою побудовою літературного тексту». Це «чиста» реакція. Її можна отримати тільки сприймаючи певний художній твір, оскільки вона «закладена» у його тексті, а не виходить із думок, вражень, потягів сприймаючого, які не мають до тексту прямого відношення.

Практичне заняття №12 - 2 години

Тренінг «Найпоширеніші техніки зображувальної терапії в психологопедагогічному супроводі школярів в інклюзивному середовищі»

Питання для обговорення:

Вправа на формування техніки малювання (вільне, комунікативне, правопівкульне, спільне, за задумом, експресивне та ін.) та матеріали (олівці, фарби, віск, крупи, пластилін тощо); ліплення (предметне, сюжетне, декоративне, скульптурне тощо) та матеріали (глина, пластилін, солоне тісто, холодний фарфор.

Завдання для самостійної роботи

Прогнозовані результати:

формування техніки малювання (вільне, комунікативне, правопівкульне, спільне, за задумом, експресивне та ін.) та матеріали (олівці, фарби, віск, крупи, пластилін тощо); ліплення (предметне, сюжетне, декоративне, скульптурне тощо) та матеріали (глина, пластилін, солоне тісто, холодний фарфор

Рекомендована література:

1. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навч. посіб. Ніжин: Аспект Поліграф. 2006. 104 с.
2. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів. 2016. 156 с.
3. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький. 2010. 184 с.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (план-презентація наукового дослідження за вибором здобувача)

№ теми	Назва теми	Кількість Годин	
		Денна	Заочна
1	Теорії творчості Анрі Бергсона, Теодора Рібо, Зігмунда Фрейд	1	

2	Основні принципи та процес наукової творчості. Роль випадка в науковому відкритті.	1	
3	Роль та принципи нешаблонного мислення в науці.	1	
4	Творчість як високий рівень розвитку здібностей	1	
5	Діагностика креативності: порівняльний аналіз методів.	1	
6	. Оригінальність як критерій креативності.	1	
7	. Вимірювання креативності.	1	
8	Роль минулого досвіду у творчій діяльності.	1	
9	Рівні інтелектуальної активності.		
10	Творчість як пошукова активність.	1	
11	Методи вивчення дослідницької поведінки у дітей.	1	
12	Творчість як створення низки виборів.		
Разом		10	

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення психології творчості, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичне завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичні завдання з психології творчості. Виконане завдання у цілому відповідає вимогам, хоча має незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали виконуючи практичне завдання. Не припускається помилок при його виконанні. Здобувач виступає експертом практичного завдання, що виконали однокурсники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує

		елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Письмова (від 1-3 балів)	0-1	початковий рівень знань
	2-4	середній рівень знань
	5-7	достатній рівень знань
	8-10	відповідь – високий рівень знань
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь)	0	Завдання не виконано; доповідь має компелятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам. Презентація відсутня.
	1 – 2	Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита частково. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 3 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо двох вимог з трьох (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Робота характеризується змістовою цілісністю, зв'язністю і послідовністю викладу, допущено не більше 1 логічної помилки. Композиційна структура промови витримана. Недоліки спостерігаються під час аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних, стилістичних норм усного мовлення, проте припускається помилок різного характеру. Здобувач почуває себе скуто, невпевнено і напружено. Ефективність промови невисока через відсутність контакту з аудиторією, недоцільне використання прийомів зацікавлення і утримання уваги слухачів, добір недостатньої кількості аргументів, небагатий арсенал лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів. Мультимедійна презентація значною мірою не відповідає вимогам: відсутній титульний слайд, список використаних джерел, відсутнє логічне завершення презентації у вигляді

		висновків, змістовного узагальнення. Створено так званий «реферат з малюнками», тобто використано слайди з текстовою інформацією, переписаною з підручників, посібників, інтернету, замість формулювання тез чи ключових, опорних слів та фраз. Порушення вимог щодо дизайну презентації: відсутність стильової єдності в оформленні всіх слайдів презентації; невідповідність кольору фону та тексту; невдалий вибір кольорової гами, використання в дизайні більше 3-х базових кольорів; використання шрифтів, що утруднюють сприйняття тексту; відсутність відступів від краю слайду (поля). Наявність граматичних помилок.
3 – 4		Зміст доповіді відповідає заявленій темі, проте тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Наведені дані і факти обґрунтовують чи ілюструють сформульовані тези частково (не більше 2 зауважень). Достовірність інформації у доповіді має зауваження щодо однієї з вимог (точності, обґрунтованості, наявності посилань на джерела первинної інформації). Здобувач демонструє сформованість умінь і навичок правильного (не більше 2 помилок) і переконливого мовлення, володіє навичками доцільної побудови промови, аргументованого доведення тез, проте відтворює завчений текст, не враховуючи особливості усного мовлення, обмежено послуговується ораторськими прийомами зацікавлення і утримання уваги слухачів, втрачає контакт з аудиторією. Засоби виразності використовуються не завжди доцільно. Під час виступу здобувач почувається достатньо впевнено. Не дотримано всіх вимог до створення мультимедійної презентації: спостерігається незначна інформаційна надмірність тексту презентації, чи/та перевантаженість ілюстративним матеріалом. Ілюстрації та графічні елементи органічно доповнюють текст, проте є незначні недоліки дизайну презентації.
5		Зміст доповіді відповідає заявленій темі. Здобувач глибоко, повно й обґрунтовано розглядає предмет дослідження, посилається на джерела первинної інформації, подає узагальнення альтернативних теоретичних підходів в межах досліджуваної проблеми. Наведені дані й факти адекватно обґрунтовують чи ілюструють тези доповіді. Текст характеризується цілісністю та композиційною грамотністю. Використано достатній обсяг високоякісних інформаційних джерел. Здобувач демонструє вміння будувати розгорнутий монолог з фахової проблематики, логічно, правильно, точно, етично й емоційно висловлювати думку відповідно до змісту, умов комунікації й адресата, застосовуючи основні закони риторики і прагнучи при цьому виробити індивідуальний стиль. Студент володіє технікою і культурою мовлення, демонструє слухачам процес зародження і розвитку думки, використовує цитування, прийоми драматизації виступу, вдало імпровізує. Доповідь

		викликала велике зацікавлення й жваве обговорення у студентському середовищі, наявні позитивні коментарі. Навчальна презентація виконана з дотриманням усіх вимог: наявні усі структурні елементи; інформацію ретельно структуровано, представлено лаконічно, максимально інформативно, дотримано принципів науковості, послідовності у відборі текстового матеріалу; гармонійний дизайн; дотримано правил використання шрифтів, кольорового поєднання, стильової єдності оформлення; ілюстрації відповідають змісту презентації; дотримано норм літературної мови. Презентація вповні ілюструє й унаочнює доповідь.
Оцінювання доповіді/есе з використанням ШІ		
Прозорість використання ШІ	0	Вказано факт використання, описано, як саме
Критичне осмислення	0-1	Продемонстровано аналіз і редагування згенерованого тексту
Зміст і структура	0-1	Відповідає вимогам, логічна, фахова. (Додатково див. критерії оцінювання доповіді)
Самостійність і оригінальність	0-3	Є власні думки, творчий підхід. (Додатково див. критерії оцінювання доповіді)
Оформлення і мова	0-1	Дотримано академічних стандартів. (Додатково див. критерії оцінювання доповіді)
Індивідуальне навчально-дослідне завдання есе (без використання ШІ)	0 балів	Завдання не виконано; есе має компілятивний характер; висловлювання не відповідає (за змістом і формою) вимогам, які висуваються до жанру академічного есе.
	1 – 3 бали	Здобувач демонструє неглибоку обізнаність з темою, її інтерпретація поверхова, судження подеколи компілятивні. У роботі простежується комунікативний задум автора, представлений традиційний або обмежений набір ідей, відсутня діалогова (дискусійна) основа. Композиційна структура есе загалом витримана, проте наявні суттєві недоліки в аргументації основних положень, встановленні причинно-наслідкових зв'язків (не більше 2 логічних помилок), фрагменти іноді не пов'язані між собою, опущений аналіз суттєвих характеристик явища, не аналізуються альтернативні погляди на проблему. Спостерігається невдале поєднання теорії з фактичним матеріалом, використання риторики (тверджень) замість аргументації (доказів). Здобувач демонструє бідний словниковий запас, одноманітність граматичного ладу мови; спостерігається порушення мовностилістичних норм наукового стилю, зокрема наявне недоречне використання засобів виразності, неточне вживання термінології тощо; порушуються орфографічні й пунктуаційні норми.
	4 – 6 балів	Здобувач демонструє розуміння проблеми, чітко її формулює, проте розкриває її на низькому теоретичному

		<p>рівні / заявлена тема розкрита не повно / наявні фрагменти, які не відповідають темі. Авторська модальність і оцінність виявляється невиразно. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення тез, загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам. Робота характеризується змістовою цілісністю і послідовністю викладу, проте логічно упорядковані думки не пов'язані між собою мовними засобами; вказані наявні альтернативні погляди на проблему без їх адекватної оцінки; спостерігаються порушення у використанні прийомів порівняння й узагальнення. Використано змішаний стиль викладу з переважуванням неформального. Здобувач переважно дотримується лексичних, граматичних норм наукового стилю, проте наявні окремі орфографічні і синтаксичні помилки.</p>
	7 – 9 балів	<p>Здобувач демонструє розуміння проблеми, розкриває її на достатньому теоретичному рівні, присутня авторська модальність, оцінність, проте інтерпретація теми недостатньо глибока і самостійна. Здобувач загалом володіє навичками створення академічного тексту, аргументованого доведення, проте тези й приклади не завжди переконливі, здобувач переважно використовує традиційні форми доведення. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе, проте стиль викладу, використана лексика і термінологія не завжди відповідає академічним стандартам; виклад зрозумілий і чіткий; наявні незначні порушення логіки чи послідовності викладу; пояснюються альтернативні погляди на проблему та їх оцінка; використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення. Текст загалом оформлено правильно, але трапляються поодинокі порушення орфографічних чи пунктуаційних норм.</p>
	10 балів	<p>Здобувач демонструє глибоке розуміння проблеми, чітко її формулює, розкриває на високому теоретичному рівні, обґрунтовано використовує відомості з наукових джерел. Інтерпретація теми глибока й самостійна, переважає авторська модальність й оцінність. Загальна форма викладу відповідає жанру академічного есе; виклад зрозумілий і чіткий; стиль викладу відповідає академічним стандартам. Багатий словниковий запас, лексичні (зокрема термінологічні) та стилістичні засоби використовуються повністю адекватно й виразно. Наведені доведення логічні і обґрунтовані; сформульовані тези переконливі, супроводжуються грамотною аргументацією власної позиції; подаються альтернативні погляди на проблему та їх особиста оцінка автором; доречно й грамотно використовуються прийоми порівняння, зіставлення й узагальнення; судження свідчать про самостійність мислення і широту кругозору автора. Текст повністю відповідає вимогам точності й правильності мовлення;</p>

		допущені окремі (1-2) мовленнєві або стилістичні огріхи.
--	--	--

Критерії оцінювання підсумкового контролю (залік)

Для навчальної дисципліни «Психології творчості» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі заліку. Кількість балів, необхідних для заліку (не менше 60), студент отримує під час участі у практичних заняттях, виконання всіх видів самостійної роботи.

Здобувач повинен надати короткий коментар: як саме він використовував ШІ? Що вдалося, а що було неточним? Як він оцінює його допомогу? (Це дозволяє побачити процес мислення, а не лише результат).

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері клінічної психології та адміністрування. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи

	складних практичних завдань.
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері клінічної психології, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо зміни психологічних форм, методів роботи у сфері клінічної психології при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні норми психологічного аспекту у сфері клінічної психології.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації психологічної роботи у сфері клінічної психології. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії. але відсутнє глибоке розуміння логіки психічних процесів в клінічній психології.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.

4. Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, перевірка результатів дослідницької роботи, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, залік.

Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, робота в команді, презентація результатів самостійної роботи з використанням/без використання ШІ.

Питання до заліку

1. Психофізіологічні основи творчості
2. Зміст поняття «творчість».
3. Роль психічних процесів у творчості людини.
4. Психофізіологічні механізми творчої діяльності.
5. Теорія асиметрії півкуль головного мозку.
6. Несвідомі засоби обробки інформації.
7. Структура творчого процесу.
8. Типологія творчості та психологічні основи творчості
9. Творчість як основа буття людини.
10. Зміст та характеристика творчості.
11. Механізм творчості. Психофізіологія творчості.
12. Статевий диморфізм у контексті проблеми творчості.
13. Типологія творчості.
14. Питання про творчість в онтогенезі
15. Історія формування питання психології творчості на зламі тисячоліть.
Творчість як предмет психологічних досліджень.
16. До проблеми філогенезу психології творчості у вітчизняній психологічній думці.
17. Зарубіжні теорії творчості.
18. Структура креативності
19. Креативність як особистісна риса та здатність до творчості.
20. Креативна особистість. Креативне середовище.
21. Творча особистість як суб'єкт творчої діяльності
22. Сутність понять: «креативна особистість», «творча особистість».
23. Рівні та етапи творчого розвитку особи. Сутність категорій: «обдарованість», «талант», «геніальність».
24. Творчість і тип особи.
25. Характеристика класифікацій типів творчих особистостей.
26. Особливості творчої діяльності особистості на різних етапах онтогенезу
27. Переддії немовлят та предметні дії у ранньому дитинстві як творчість.
28. Ігрова діяльність як умова дитячої творчості.
29. Соціальні механізми творчості, структура і природа творчих здібностей.
30. Творчість як діяльнісний спосіб життя людини.
31. Мотиви творчої діяльності людини.
32. Творчість в контексті соціокультурного простору.
33. Стереотипи і їх вплив на творчий процес. Поняття про здібності.
34. Наукова творчість.

35. Технічна творчість.
36. Педагогічна творчість. Методи дослідження творчої діяльності
37. Метод аналізу матеріалів преси, що містять бесіди з видатними артистами. Метод створення ситуацій розв'язання нових для суб'єкта задач. Використання тестів при дослідженні творчих здібностей та діяльності. Метод моделювання ситуації творчої задачі.
38. Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові
39. Цілі стимулювання творчої активності. Психологічні особливості мотиваційних процесів як психічних явищ.
40. Особливості діяльності пов'язаної з розробкою та впровадженням інновацій.
41. Методи стимулювання творчої активності: індивідуальні та групові.
42. Найпоширеніші техніки зображувальної терапії
43. Техніки малювання
44. Творчість як засіб психологічної допомоги дітям
45. Використання технології креатотерапії в навчально-виховному та корекційно-розвивальному процесі інклюзивної школи

Рекомендована література

Основна

1. Дроздова М.А. Психологія мистецтва: навч. посіб. Ніжин: АспектПоліграф, 2006. 104 с.
2. Карпенко Н. А. Психологія творчості: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 156 с.
4. Ханецька Н. В. Психологія творчості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Хмельницький, 2010. 184 с.
5. Черножук Ю.Г. Психологія творчості. Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ. Одеса, 2010. 182 с.
6. Technologies of Intellect Developmenthttp [Електронне видання]. – Режим доступу: <http://psytir.org.ua/>

Допоміжна

1. Мельничук І. В. Прояв індивідуальних відмінностей в психологічному благополуччі у просторі іноваційного потенціалу особистості . Наукові перспективи. Випуск № 1(55) 2025. С. 1806-1818. (у співавторстві з Каргіною Н.В.) Фахове видання
[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-1806-1818](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-1806-1818)

2. Мельничук І. В. Самозмінювання, самоствавлення, особистісна зрілість та комунікативна креативність як чинники психологічного благополуччя особистості. Наукові інновації та передові технології. Випуск № 1(41) 2025. С. 1177-1889. (у співавторстві з Каргіною Н.В.) Фахове видання [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1\(41\)-1177-1189](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-1(41)-1177-1189)
3. Мельничук І. В. Арт-терапія як засіб корекції негативного психоемоційного стану у дітей дошкільного віку. Фахове видання . Габітус. – Одеса. 2022. С. 67-72. (у співавторстві з Асеевої Ю.О. та Степановою А. С.).
4. Мельничук І. В. етодичні рекомендації з практичних занять з дисципліни «Психодіагностика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня зі спеціальності 053 Психологія. О.Чебикін. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2022. - 24 с. (12/12 , 0,5 самостійних друкованих аркушів).
5. Моляко В.А. Психологія творчості - нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини. Практична психологія та соціальна робота. 2004. №8. С. 1-5.
6. Категорії та поняття психології мистецтва. Словник-довідник професійного тезауруса майбутнього актора .Наук. редакція: Г. В. Локарева, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2020. 300 с.
7. Творча діяльність в ускладнених умовах : наук.-метод. посіб. В. О. Моляко [та ін.] ; за заг. ред. В. О. Моляко ; АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ, 2007. 308 с.
8. Кардашов В. Художньо-творчий розвиток особистості: теоретичний та методичний виміри. 3-тє вид., доп. Мелітополь: Вид. будинок ММД, 2011. 287 с. 11. Савчин М. В. Духовний потенціал людини: монографія. Вид. 2-ге, пер., доп. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 508 с.
9. Чорна Л. Г. Творче становлення особистості: природа, структура, функції. Практична психологія та соціальна робота. 2008. №3. С. 66–72. 11. Яланська С. П. Динаміка розвитку творчої компетентності вчителів та чнів у навчальному процесі. Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення у загальноосвітній та вищій школі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Полтава, 21–22 квіт. 2011р.). Полтава, 2011. С. 302–303.
10. A study of cyber-addictions in Ukrainian youth. Amazonia Investiga 13(78), 93-102.
- Hanhan, Y., Yang, Y., Populit, O., Melnichuk, I., & Synitska, T. (2024) <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:00130999270001>
Стаття Web of Science

Електронні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт.
2. URL : <http://www.mon.gov.ua>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : офіційний сайт URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.
URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
5. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт.
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>